



Suçla Mücadelede Kişi Profillemeye Yönteminin Rolü

The Role Of Person Profiling in Fighting Crime

ÖZET

Kişi profillemeye, suçla mücadelede failin davranışsal ve psikolojik özelliklerini analiz ederek soruşturmalara yön veren stratejik bir tekniktir. Bu çalışma, profillemenin tarihsel gelişimini, teorik temellerini, uygulama yöntemlerini ve Türkiye'deki mevcut durumunu kapsamlı bir biçimde ele almaktadır. Ayrıca, etik ve hukuki boyutları da derinlemesine incelenmiştir. Özellikle seri suçlar, cinsel saldırılar ve organize suçlar gibi karmaşık vakalarda soruşturma süreçlerini hızlandıran profillemeye, adli psikoloji ve kriminolojinin disiplinlerarası bir sentezi olarak değerlendirilmiştir. Çalışma, profillemenin tamamlayıcı bir araç olduğunu ve bilimsel temellere dayalı, etik sınırlar içinde uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Profillemeye, Suçla Mücadele, Güvenlik

ABSTRACT

Criminal profiling is a strategic behavioral analysis technique used in criminal investigations to infer psychological and demographic characteristics of unknown offenders. This study comprehensively examines the historical development, theoretical foundations, procedural stages, and ethical/legal dimensions of profiling, with a particular focus on its application in Turkey. The paper highlights profiling as a valuable interdisciplinary synthesis of forensic psychology and criminology that expedites investigations, especially in complex cases such as serial crimes, sexual assaults, and organized crimes. It is concluded that profiling is a supplementary tool that must be applied within a scientific and ethical framework.

Keywords: Profiling, Fighting Crime, Security

GİRİŞ

Suçla mücadele, yalnızca fiziksel delillerin toplanmasıyla sınırlı kalmayan, aynı zamanda failin davranışsal ve psikolojik özelliklerinin analizini de içeren çok boyutlu bir süreçtir. Kişi profillemeye (criminal profiling), özellikle failin kimliğinin belirsiz olduğu durumlarda, soruşturmalara yön vermek amacıyla kullanılan bilimsel bir yöntemdir. Bu teknik, suç mahallinde bırakılan davranışsal izlerin incelenmesiyle failin psikolojik, sosyolojik ve demografik özelliklerinin tahmin edilmesini sağlar (Turvey, 2011). Profillemeye, sadece failin bulunmasına değil, aynı zamanda suçun tekrarının önlenmesine ve kamu güvenliğinin sağlanmasına da katkı sunar.

KİŞİ PROFİLLEMENİN TANIMI VE TARİHÇESİ

Kişi profillemeye, adli psikoloji ve kriminoloji alanlarında geliştirilen bir analiz yöntemidir. İlk sistematik uygulamaları, Amerika Birleşik Devletleri Federal Soruşturma Bürosu'nun (FBI) 1970'lerde kurduğu Davranış Bilimi Birimi'ne (Behavioral Science Unit) dayanmaktadır. John Douglas ve Robert Ressler gibi uzmanlar, seri cinayet vakalarında failerle yaptıkları görüşmelerden elde ettikleri davranışsal verileri kullanarak suçlu profilleri oluşturmuşlardır (Douglas & Olshaker, 1995). Bu yaklaşımlar, profillemenin empirik temellerini oluşturmuştur.

İngiltere'de ise David Canter'in "Investigative Psychology" yaklaşımı, profillemeyi daha çok bilimsel ve istatistiksel temellere dayandırmıştır (Canter, 2004). Canter, suçluların davranış kalıplarının, kişisel özellikleri ve yaşam alanları ile tutarlı olduğunu savunarak, bu ilişkiyi matematiksel modellerle analiz etmiştir.

Tarihsel Gelişim

1888: Londra'daki "Karındaşen Jack" (Jack the Ripper) vakasında, polis cerrahı Thomas Bond tarafından hazırlanan rapor, failin olası motivasyonları ve kişilik özellikleri hakkında ilk sistematik davranışsal analiz örneklerinden biridir.

Orkun Konak ¹ 
C.Gazi Uçkun ² 

How to Cite This Article

Konak, O. & Uçkun, C. G. (2025). "Suçla Mücadelede Kişi Profillemeye Yönteminin Rolü", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 11(6): 904-908. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17769004>

Arrival: 30 September 2025
Published: 30 November 2025

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğr.Gör., Kocaeli Üniversitesi Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Kocaeli, Türkiye

² Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi Hereke Ömer İsmet Uzunyol MYO Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Kocaeli, Türkiye

1970'ler: FBI'nın Davranış Bilimi Birimi'nin kurulmasıyla profillemeye, modern anlamda kurumsallaşmıştır. Douglas ve Ressler'in seri katillerle yaptıkları görüşmeler, bu alana ait ilk kapsamlı veri tabanını oluşturmuştur.

1990'lar: Psikolojik profillemeye Avrupa'da akademik temelli çalışmalarla hız kazanmıştır. David Canter'in "Investigative Psychology" yaklaşımı, bu alana bilimsel bir kimlik kazandırmıştır (Canter, 2004).

2000'ler: Profillemenin adli bilişim, coğrafi bilgi sistemleri (GIS) ve yapay zekâ (AI) gibi ileri teknolojilerle entegrasyonu başlamıştır. Bu entegrasyon, profillemeye süreçlerini daha nesnel ve veri odaklı hale getirmiştir (Rossmo, 2000).

PROFİLLEME SÜRECİ VE ÖRNEK VAKALAR

Kişi profillemeye süreci, failin davranışsal izlerini çözümleyerek soruşturmalara yön vermeyi amaçlayan çok aşamalı bir analiz sistemidir.

Suç Mahalli Analizi

Suç mahallinin düzeni, failerin suç işleme biçimi (modus operandi - MO) ve psikolojik durumu hakkında önemli ipuçları sunar. Örneğin, Ted Bundy vakasında, kurbanlarını dikkatle seçmesi, suç mahallerini temizlemesi ve iz bırakmaması, onun yüksek zekâyâ sahip, organize bir suçlu olduğunu göstermiştir (Douglas & Munn, 1992). Buna karşılık, suç mahallinin düzensiz ve karmaşık olması, genellikle fevri ve dağınık bir fail profiline işaret eder. Cem Garipoğlu – Münevver Karabulut Cinayeti (Posta 2024, Takvim 2024)

- ✓ Cinayet, Bahçeşehir'deki villada işlenmiş; kurbanın bedeni parçalanarak Etiler'de bir çöp konteynerine bırakılmıştır, fail, olay sonrası 197 gün boyunca saklanmış, bu da kaçış planının önceden yapıldığını göstermektedir.
- ✓ Suç mahalli temizlenmiş, deliller gizlenmiş ve olayın medyatik etkisi yüksek olmuştur.

Bu durum, failin organize bir suçlu profiline sahip olduğunu göstermektedir.

Kurban Profili (Victimology)

Kurbanın özellikleri, failin motivasyonlarını, hedeflerini ve suçlu profilini anlamada kritik bir rol oynar. Kurbanların yaşı, cinsiyeti, sosyal statüsü, mesleği gibi demografik veriler ve kurban ile fail arasındaki olası ilişki, faile dair önemli ipuçları sunar. Karındaşen Jack (1888) vakasında, Jack'in kurbanlarının genellikle fakir, yalnız yaşayan ve kenar mahallelerde yaşayan kadınlar olması, failin toplumsal bir mesaj verme veya güç arayışı motivasyonuna işaret etmektedir (Turvey, 2011).

Modus Operandi (MO) ve Davranışsal İmza

Modus Operandi (MO): Failin suç işleme tekniğidir (örn., kapıyı kırarak girmek, belirli bir silah kullanmak). MO, genellikle failin deneyim kazanmasıyla veya değişen durumsal koşullara göre evrilir.

Davranışsal İmza (Signature): Failin psikolojik ihtiyaçlarını (fantezilerini) yansıtan, suçun işlenmesi için gerekli olmayan benzersiz davranışlardır. İmza, failin kişisel fantezilerinin bir yansıması olduğu için genellikle değişmez. BTK Katili (Dennis Rader) vakasında, Rader'ın kurbanlarını belirli şekillerde bağlama ve "imza" niteliğindeki sembolleri bırakma gibi davranışları, onun kontrol ve üstünlük arzusunu yansıtan psikolojik imzalar idi (Douglas & Olshaker, 1995). Atalay Filiz vakası, (Sabah, 2016). Türkiye'de suç profillemeye ve davranışsal analiz açısından en dikkat çekici örneklerden biridir. 2013–2016 yılları arasında işlenen üç cinayetle ilişkilendirilen Filiz, hem modus operandi (MO) hem de davranışsal imza açısından incelendiğinde, organize ve psikolojik yönü güçlü bir fail profili sunar;

- ✓ Filiz, kurbanlarını planlı şekilde öldürmüş, sahte kimlik kullanarak izini kaybettirmiştir.
- ✓ MO'su: Kurbanlarla yakın ilişki kurmak, yalnız yakalamak ve iz bırakmadan kaçmak.
- ✓ Davranışsal imzası: Kurbanların kimliklerini dikkatle seçmesi, olay sonrası kaçışta yüksek planlama göstermesi.

SUÇLU TİPOLOJİSİ

Suçlular, davranışsal özelliklerine göre organize, düzensiz veya karışık tip olarak sınıflandırılır.

- ✓ Organize Suçlu: Yüksek zekâyâ sahip, sosyal olarak yetkin, suçlarını planlayan ve suç mahallini temizleyen faillerdir (örn., Ted Bundy).

- ✓ Düzensiz Suçlu: Zekâ seviyeleri düşük, sosyal olarak beceriksiz, suçlarını planlamayan ve fevri davranan faillerdir (örn., Richard Ramirez).
- ✓ Karışık Tip: Hem planlı hem de dürtüsel davranışlar sergileyen, her iki tipin özelliklerini de taşıyan faillerdir (örn., Jeffrey Dahmer).

TEORİK TEMELLER VE KURAMSAL KARŞILAŞTIRMA

Kişi profillemesi, çeşitli psikolojik ve sosyolojik kuramlarla desteklenir. Bu kuramlar, suç davranışının kökenlerini ve failerin motivasyonlarını anlamak için bir çerçeve sunar.

Kuramsal Açıklamalar

- ✓ Psikodinamik Kuram: Freud'un (2019) kuramına göre, bastırılmış dürtüler ve çocukluk travmaları, bilinçaltında birikerek patolojik davranışlara dönüşebilir. Suçlu, bu bastırılmış öfke ve cinsel dürtülerini kurbanlar üzerinde dışa vurur. Bu yaklaşım, özellikle cinsel suçlar ve seri cinayetler gibi derin psikolojik motivasyonları olan vakaların analizinde kullanılır.
- ✓ Davranışsal Kuram (Behaviorism): B.F. Skinner'in (1953) operant koşullanma ilkelerine göre, suç davranışı çevresel pekiştirmelerle öğrenilebilir. Suç eylemi sonrasında elde edilen "ödül" (para, haz, güç hissi), davranışın tekrarlanma olasılığını artırır.
- ✓ Sosyal Öğrenme Kuramı: Albert Bandura'ya (1977) göre, bireyler davranışları doğrudan deneyimlemek yerine gözlem yoluyla öğrenir. Suç davranışı, özellikle gençlerde, aile içi veya akran gruplarında gözlemlenen rol modellerin etkisiyle edinilebilir.
- ✓ Sosyolojik Kuramlar:
 - **Anomi Kuramı: Robert K. Merton'a** (1938) göre, toplumsal normların zayıflaması (anomi), bireylerin hedeflere ulaşmak için yasa dışı yollara başvurmasına neden olabilir. Bu kuram, özellikle ekonomik suçlar ve toplumsal düzensizliğin yarattığı suç türlerini açıklamada etkilidir.
 - **Etiketleme Kuramı:** Bu kuram, bir bireyin toplum tarafından "suçlu" olarak etiketlendiğinde, bu rolü içselleştirip benimseyebileceğini savunur. Etiketleme, bireyi suçlu alt kültürüne itebilir (Becker, 1963).
- ✓ Investigative Psychology (Araştırmacı Psikoloji): David Canter'in (2004) yaklaşımı, suç davranışlarını mekânsal analiz, dil kullanımı, kurban seçimi ve zamanlama gibi bilimsel parametrelerle inceler. Bu model, failerin coğrafi ve davranışsal kalıplarını haritalayarak soruşturmayaya somut veriler sunar.

4.2 Teorik Kuramların Karşılaştırmalı Tablosu

Tablo 1 Karşılaştırmalı Tablo

Kuram	Temel Varsayım	Suç Davranışına Yaklaşım	Uygulama Alanı
Psikodinamik Kuram	Bastırılmış dürtüler patolojik davranışa dönüşür.	Bilinçaltı analiz, çocukluk travmaları.	Seri cinayet, cinsel suçlar.
Davranışsal Kuram	Davranış çevresel pekiştirmeye öğrenilir.	Ödül-ceza mekanizması.	Genç suçlular, tekrar eden suçlar.
Sosyal Öğrenme Kuramı	Davranış gözlem yoluyla edinilir.	Rol model analizi.	Çete üyeliği, grup suçları.
Anomi Kuramı	Toplumsal normların zayıflaması suç yaratır.	Sosyal yapı analizi.	Ekonomik suçlar, vandalizm.
Etiketleme Kuramı	Etiketlenen birey rolü benimser.	Toplumsal tepki analizi.	Gençlik suçları, dışlanma.
Investigative Psychology (Araştırmacı Psikoloji)	Davranış bilimsel parametrelerle analiz edilir.	Mekânsal ve davranışsal iz analizi.	Seri suçlar, mekânsal profillemesi.

TÜRKİYE'DE KİŞİ PROFİLLEME UYGULAMALARI

Türkiye'de kişi profillemesi, Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Kriminal Daire Başkanlığı ve Polis Akademisi gibi kurumlarda sınırlı düzeyde de olsa uygulanmaktadır. Özellikle terörle mücadele, organize suçlar, seri cinayetler ve çocuk istismarı gibi karmaşık vakalarda, davranışsal analiz birimleri ve psikologlar aktif rol oynamaktadır. Ancak, bu alandaki akademik uzmanlaşma ve literatür hala sınırlıdır (Yılmaz, 2020). Yeterli veritabanı, teknolojik altyapı ve spesifik eğitim programlarının eksikliği, bu yöntemin tam potansiyeline ulaşmasını engellemektedir.

ETİK VE HUKUKİ BOYUTLAR

Kişi profillemesi, doğru bir şekilde uygulandığında etkili bir araç olsa da, beraberinde önemli etik ve hukuki riskler taşır.

- ✓ Önyargı Riski: Profillemesi, etnik köken, din veya sosyoekonomik durum gibi faktörlere dayalı genellemelere yol açabilir ve bu durum, hukuki ve etik açıdan ciddi sorunlar yaratabilir (Gudjonsson, 2003). Profillemesi, yalnızca davranışsal ve psikolojik kanıtlara dayandırılmalıdır.
- ✓ Bilimsel Sınırlılıklar: Profillemenin kesin bir bilim olmaması, tahminlerin her zaman doğru çıkmayabileceği anlamına gelir. Bu nedenle, profilin sadece bir yol gösterici araç olarak kullanılması ve fiziksel kanıtlarla desteklenmesi zorunludur.
- ✓ Hukuki Sorumluluk: Hatalı bir profil, masum bireylerin şüpheli olarak görülmesine veya yanlış yönlendirilmiş soruşturmalara yol açabilir. Bu yüzden profillemesi sürecinin şeffaf ve denetlenebilir olması gereklidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kişi profillemesi, modern suçla mücadelede hem soruşturma sürecini hızlandıran hem de failin davranışsal özelliklerini anlamaya yardımcı olan önemli bir araçtır. Özellikle seri suçlar ve karmaşık vakalarda, şüpheli havuzunun daraltılmasına ve soruşturmanın doğru yönde ilerlemesine katkı sağlar. Ancak bu yöntemin etkili olabilmesi için bilimsel, etik ve hukuki temeller üzerinde yükselmesi gerekmektedir.

Türkiye'de kişi profillemesi uygulamaları gelişim aşamasındadır ve bu alandaki potansiyelin tam olarak kullanılabilmesi için bazı adımların atılması gerekmektedir:

- ✓ Akademik Altyapı: Üniversitelerde adli psikoloji, kriminoloji ve davranışsal analiz alanlarında lisans ve lisansüstü programlar açılarak bu alandaki uzman eksikliği giderilmelidir.
- ✓ Kurumsal Kapasite: Emniyet teşkilatı, Jandarma ve diğer güvenlik birimleri bünyesindeki davranışsal analiz birimlerinin sayısı ve teknik donanımı artırılmalı, uzman kadrolar yetiştirilmelidir.
- ✓ Teknolojik Entegrasyon: Profillemesi süreci, yapay zekâ, veri analitiği ve coğrafi bilgi sistemleri (GIS) gibi teknolojilerle desteklenerek daha nesnel, hızlı ve etkili hale getirilmelidir.
- ✓ Etik ve Hukuki Çerçeve: Profillemesi sürecinin ayrımcılığa yol açmasını önlemek amacıyla etik denetim mekanizmaları oluşturulmalı ve bu alandaki yasal mevzuat güçlendirilmelidir.
- ✓ Uluslararası İşbirliği: Uluslararası polis teşkilatları (örn. FBI, Scotland Yard) ve akademik kurumlarla işbirlikleri kurularak vaka analizleri ve metodolojik gelişmeler yakından takip edilmelidir.

KAYNAKÇA

Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. Free Press., https://monoskop.org/images/2/2b/Becker_Howard_Outside rs_Studies_In_The_Sociology_Of_Deviance_1963.pdf (Erişim 21.07.2025)

Canter, D. (2004). *Mapping Murder: The Secrets of Serial Killers*. Virgin Books.

Douglas, J. E., & Munn, C. (1992). *Mindhunter: Inside the FBI's Elite Serial Crime Unit*. Scribner., <https://hitalki.org/blog/wp-content/uploads/2023/05/Mindhunter.pdf> (Erişim 15.07.2025)

Douglas, J. E., & Olshaker, M. (1995). *Journey into Darkness: The FBI's New Behavioral Science Unit*. Little, Brown and Company. <https://bookstation.org/book/journey-into-darkness-john-douglas-4980700>

Freud, S. (2019). *Ego ve Id.*, Oda Yayınları

Gudjonsson, G. H. (2003). *The Psychology of Interrogations and Confessions*. Wiley.

Merton, R. K. (1938). Social Structure and Anomie. *American Sociological Review*, 3(5), 672–682.

Rossmo, D. K. (2000). *Geographic Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis*. CRC Press.

Skinner, B. F. (1953). *Science and Human Behavior*. Macmillan.

Turvey, B. E. (2011). *Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis* (4th ed.). Academic Press.

- Yılmaz, M. (2020). Türkiye'de Davranışsal Suç Analizi Uygulamaları. Adli Bilimler Dergisi, 15(2), 45–58.
- Posta. (2024). Cem Garipoğlu ve Münevver Karabulut cinayeti olayı nedir? (Erişim, 22 Temmuz 2025)
- Sabah. (2016, Haziran 12). Atalay Filiz kimdir ve nerelidir? Kaç kişiyi öldürdü? (Erişim, 20 Temmuz 2025)
- Takvim. (2024). Cem Garipoğlu ne zaman ve nasıl öldü? Takvim haberi. (Erişim, 20 Temmuz 2025)